

RUMIJEVA
MALA KNJIGA ŽIVOTA

ARETÉ
IZDAVAČKA KUĆA

Naslov originala

RUMI'S LITTLE BOOK OF LIFE

Maryam Mafi and Azima Melita Kolin

Edicija Divlji kalem

Za izdavača

Nina Gugleta

Urednica

Nina Gugleta

Prevod

Ana Šakan

Lektura

Jelena Janković

Korektura

Aleksandra Dunderski

Dizajn korica

Olivera Indić

Štamparija

Caligraph, Beograd

Tiraž

1000 primeraka

Izdavač

Areté, Beograd, 2025

Copyright © 2012 Maryam Mafi and Azima Melita Kolin

Prava za srpsko izdanje © Arete 2025

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti
niti reprodukovati u bilo kom obliku
bez pismene saglasnosti izdavača.

RUMIJEVA
MALA KNJIGA ŽIVOTA

priredile
Marjam Mafi
Azima Melita Kolin

prevela
Ana Šakan

www.aret.rs

P R E D G O V O R

Pre desetak godina, pre nego što smo započeli detaljnu diskusiju o Rumijevom životu i poeziji koje proučavamo kao deo kursa klasične persijske poezije koji predajem ovde u Školi za orijentalne i afričke studije u Londonu, gledali smo snimke vrtećih derviša iz Konije, kao i scene privatnih okupljanja u Turskoj i Iranu gde se Rumijeva poezija ili recitovala uz pratnju muzike, ili su se uz nju gomile muškaraca, nagurane u maloj sali, ljuljale napred-nazad u veselom stanju ekstaze.

Posmatrao sam lica svojih pretežno zapadnoevropskih studenata dok su gledali snimke i primetio sam osmehe prepoznavanja i izraze iznenađenja koji su počeli da se šire po njima kada su shvatili da ono čemu svedoče nije toliko daleko od onoga što neki, ako ne i većina njih, rade dok plešu u klubovima. Na kraju je jedan od studenata prokomentarisao da je ono što je gledao bilo poput rejva, sa svim neophodnim sastojcima mira, ljubavi i ekstaze, mada se, u slučaju Rumijevih krugova, može pretpostaviti da ovo stanje nije izazvano hemijskim supstancama.

Ovaj pokret – koji je osnovan pedesetih godina 20. veka u Londonu, proširio se po Evropi, Severnoj Americi i Australiji i postepeno postao uobičajena grupna aktivnost za mlade u mnogim drugim delovima sveta – sažima svoje postulate u četiri jednostavne reči: mir, ljubav, jedinstvo i poštovanje. Čak i ako uzmem u obzir varijacije u moralnom i društvenom rečniku različitih kultura i evoluciju ideja kroz vekove, ove četiri jednostavne reči mogu se opisati kao sažeta učenja Rumija, persijskog naučnika, učitelja i pesnika iz 13. veka.

Izrazi opijene ljubavi i čežnje za jedinstvom sa besmrtnim Voljenim koji krase skoro svaku Rumijevu pesmu, ispoljili su se nakon slučajnog susreta sa Šamsom iz Tabriza 1244. godine u Koniji, u vizantijskoj zemlji u Maloj Aziji. Šams je bio vrhunski učitelj koji je godinama tražio duhovnog pratioca kojem bi mogao da prenese svoju mudrost. Ali za one koji veruju u igre sudbine, susret Rumija i Šamsa bio je sudbinski susret strastvenog mističnog učitelja i prijemčivog učenika.

Šta je to što leži u srcu Rumijeve poezije, što je opčinilo ne samo one koji mogu da pročitaju 25.000 ili više dvostiha njegovog Masneviye, 35.000 dvostiha njegovih lirskih i ekstatičnih oda Divan Šamsa Tabrizija, i više od 2.000 katrena i vatrenih molitvenih pesama njegovog Munadžata na originalnom persijskom jeziku, već i one izvan poznatih geografskih i kulturnih granica islamskih društava, koji su ga razumeli i zavoleli kroz prevode njegovih odabranih dela? Da li je Rumijev nedostatak cenzure i odbojnost prema moralnom puritanizmu ono što je osvojilo srca kako religioznih, tako i sekularnih čitalaca njegove poezije, ili je u pitanju njegova duboka sklonost ka pričama o razdvajanjima i poverenju u moć ljubavi da transformiše ljudske sudbine?

Mevlana Dželaludin Rumi je prvo usavršio svoje razumevanje koncepta božanskog uranjajući u discipline teologije, filozofije i prava. Vredni proučavalac sudske prakse koji je svoje rane godine posvetio izučavanju poruka i tradicije proroka, ne pridajući mnogo pažnje pesnicima i njihovim tvorevinama, transformisao se u kasnim tridesetim u jednog od najuticajnijih i najznačajnijih praktičara poezije, do te mere da njegova slava više nije ograničena na njegovu domovinu, i postao je jedan od najzastupljenijih pisaca na svetu.

Zanos koji tiho gori kroz veći deo Rumijeve poezije zarobljava našu maštu i uvodi nas u unutrašnje svetište njegove strastvene i radosne duhovnosti. Rumijev Bog nije u

džamiji, manastiru ili hramu, već obitava u domu zanosa, u bujnom vrtu svetlosti, gde stepenice ljubavi vode do božanskog. Rumijev Bog nije tu da kažnjava, već da voli i spasava dušu, srce i duh. Jedina „pravda” koju Rumi zagovara jeste da se ogledalo srca polira do blistavosti, a jedina „nepravda” koju zabranjuje jeste da ljubav bude uslovna.

Prijatelji, vratimo se izvoru suštine čiste,
kojoj ništa u ovome svetu nije ravno.
Setite se, biseri smo u okeanu Duha.
Ako nije tako, otkuda ovi
talasi što neprestano u srcima našim huče?

Praiskonski talas stvori ovaj sud telesni,
a kad se razbije,
opet ćemo biti sa Prijateljem sjedinjeni.

Pokojna Šuša Gupi (24. decembar 1935, Teheran, Iran – 21. mart 2008, London, Velika Britanija), spisateljica, pevačica i proučavateljka Rumijeve poezije, snimila je obradu pesme Leonarda Koena koju je volela i za koju je bila sigurna da je inspirisana Rumijem. Pesma iz 1971. godine, „Joan of Arc”, sadrži ove reči:

*It was deep into his fiery heart
he took the dust of Joan of Arc,
and then she clearly understood
if he was fire, oh then she must be wood.¹*

Narges Fazard
viši saradnik za persijski jezik
Škola za orijentalne i afričke studije
London

¹ I duboko u svom srcu od vatre
uzeo je prah Jovanke Orleanke,
i tada je ona shvatila prvo
ako je on vatra, ona mora biti drvo.

PRVI DEO

VRT DUŠE

Vrati se, dušo moja, koliko ćeš još dugo
čamiti u vrtu obmana?
Stotinu sam ti poruka poslao
Stotinu ti staza pokazao
ili ih primila nisi
ili moje savete odbijaš.

Vrati se, dušo, ne gubi vreme
sa onima što su srca ledenoga.
Oni ti ne znaju vrednost.
Zašto za vodom tragaš
kada i sama si izvor?
Zar si zaboravila?
Ti si Carev soko,
ti si zrak Voljenog,
čudo uzvišeno!

Posrćući pred svojim ponosom,
za svakom slikom prolaznom jurimo.
Kako je čudno da, budući tako nevažni,
tolike zablude gajimo.

Ne žali za radošću prošlom, znaj
u drugom će liku opet doći.
Dečja je radost u dojci i mleku,
ali kada se odviknu, novu radost
u hlebu i medu nalaze.
Mnogo je lica radosti.
Sa mesta na mesto ona luta.
Može se nenadano stvoriti
u kapima kiše što padaju
ili u ružinom grmu;
prvo dolazi kao voda, a onda kao lepota,
ili kao hleb što nas hrani.
Može iznenada svoj lik
iza vela otkriti i uništiti sve idole
koji ti brane da za uzvišenim tragaš.
U snu, kada duša telo napušta
možeš usniti sebe kao viti čempres
ili divnu ružu,
ali, čuvaj se, prijatelju,
sva ta priviđenja rasprše se
kada se duša telu vrati.
Ne uzdaj se ni u šta do u svoje srce.

Čovek nakratko podnosi kišu
ali ubrzo sklonište potraži,
dok patke veselo gaču
jer njima kiša život znači.

Razum blista i pravdu traži
Pa zašto onda mračno sopstvo njime gospodari?
Sopstvo je u telu kao kod kuće,
dok je razum tek gost,
sopstvo je pas-čuvar
i na svom je pragu žestok poput lava.

Kada bi neko nerođenom detetu rekao
da izvan materine utrobe čudesan svet postoji,
sa poljima zelenim i vrtovima cvetnim,
sa gorama visokim i morima beskrajnim,
i nebom što ga i Sunce i Mesec obasjava,
nerođeno dete takvim budalaštinama ne bi verovalo.
Ležeći u tami, kako bi moglo da pojmi
neopisivo veličanstvo ovoga sveta?
Tako je i kada mistik pripoveda
o svetovima izvan mirisa i boja,
običan čovek, pohlepom zaglušen
i zaslepljen koristi svojom
nije kadar da njegovu istinu prigrli